

Ішкі аудит шеңберінде активтердің сақталуына егжей-тегжейлі бақылау ғана емес, сондай-ақ есеп, қаржы, салық салу және менеджмент сапасы саласында басшылық жүргізетін саясатты бақылау жүзеге асырылады. Сондықтан ішкі аудит түгел қамтитын, алдын алатын және стратегиялық мақсатты болуға тиіс деп болжанады.

Қорыта келе, қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында сыртқы және ішкі мемлекеттік аудиттен тұратын мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесі қалыптастырылды деген қорытынды жасауға болады. Ішкі аудит ұйымға тәуекелдерді басқару, бақылау және корпоративтік басқару процестерінің тиімділігін бағалау мен арттыруға жүйелендірілген және дәйекті тәсілді пайдалана отырып, қойылған мақсаттарға қол жеткізуге көмектеседі. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасында мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылаудың тұтас жүйесінің пәрменді жұмыс істеуі үшін әлемдік оң тәжірибені қазақстандық практикаға бейімдеу қажет.

Әдебиеттер:

1. Зейнелғабдин А.Е., Республикамыздағы мемлекеттік аудитті енгізудің теориялық және практикалық мәселелері — Аудит: Арнаулы басылым, 2015. - 145 б.

2. Алмаздыкова Е.П., Мемлекетті аудит және оның дамуы — Астана: Агроиздат, 2013. — 156 б.

Касимова Д.К., 3 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.м, аға оқытушы Садуақасова М.Б.

ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ ЖӘНЕ ЖШС ҚАТЫСУШЫЛАРЫНЫҢ ҮЛЕСІ

Жарғылық капитал – мемлекет, басқа меншік иесі немесе құрылтайшы берген кәсіпорын мүлкінің мөлшерін сипаттап көрсетеді және алғашқыда, шаруашылық жүргізуші субъектілерді құрғанда, өндірістік капиталды, материалдық емес активтерді, айналым қаражаттарын сатып алудың көзі болып табылады. Оның қаражаттары есебінен бұрын айтылғандай кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға қажетті жағдайлар жасалады.

Жарғылық капиталдың мөлшері шаруашылық қызмет үдерісінде өзгеріп отырады: негізгі капиталға жұмсалатын күрделі жұмсалым, пайда есебінен болатын айналым капиталының өсімі, тауар материалдық құндылықтарды бағалауға дейінгі және капиталдың басқа толықтырылуы нәтижесінде көбейеді, негізгі құралдарды шығару немесе беру, оның тозығын есептеу, зияндарды шығару, тауар – материалдық игіліктердің бағасын түсіру есебінен көшеді.

Жарғылық капиталдың құрылуы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодекс ережелерімен реттеледі. Ең төменгі мөлшері заңды тұлғалардың түрлі ұйымдық-құқықтық нысандары үшін ерекшеленеді:

- акционерлік қоғам 50000-АЕК ,
- ЖШС, қосымша жауапкершілігі бар ЖШС (Орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері) -100 АЕК,
- ЖШС, қосымша жауапкершілігі бар ЖШС (шағын кәсіпкерлік субъектілері) - 0 АЕК ,
- толық серіктестік - 25 АЕК ,
- коммандиттік серіктестік - 50 АЕК[1].

Жауапкершілігі шектеулі серіктестікті құрған кезде оның құрылтайшылары жарғылық капиталды қалыптастырады, ол құрылатын кәсіпкерлік құрылымның жарғылық қызметін жүзеге асыру үшін қажетті айналым қаражатының бастапқы көлемінің функциясын орындайды.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 78-бабына және 1998 жылғы 22 сәуірдегі ҚР Заңының 23-бабына сәйкес "Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер" салымдарын біріктіру жолымен құрылады және оның бастапқы (ең төменгі) мөлшері ЖШС-ны мемлекеттік тіркеу үшін құжаттарды ұсыну күніне айлық есептік көрсеткіштің (АЕК) жүз мөлшеріне баламалы сомадан кем болмайды (2020 жылы АЕК 2651 теңгені құрады).

Жарғылық капиталына салым ретінде ақша, бағалы қағаздар, заттар, мүліктік құқықтар, оның ішінде жер пайдалану құқығы мен интеллектуалдық қызмет нәтижелеріне құқықтық және өзге де мүлік болып табылатын азаматтық құқық объектісі болуы мүмкін. Жеке мүліктік емес құқықтар және өзге де материалдық емес игіліктер (іскерлік бедел, авторлық құқық, дағды, іскерлік байланыстар, алимент алу құқығы және т.б.) түрінде салым енгізуге жол берілмейді[2].

Кесте 1

Жарғылық капиталының өзгерісі кезінде ЖШС әрекеті

Капиталды азайту	Капиталды көбейту	Өз үлесін немесе бір бөлігін сату	Қатысушының қайтыс болуы
ЖШС қатысушыларының жалпы жиналысында жарғылық капиталды азайту туралы шешім қабылданған күннен бастап тиісті органға алты айдың ішінде қайта тіркеу туралы өтініш жазу немесе кредиторлардың талаптарын қанағаттандыру туралы қажетті дәлелдемелер беру	Қатысушыларының жалпы жиналысында жарғылық капиталды ұлғайту туралы шешім қабылдаған күннен бастап үш ай ішінде мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыратын органға хабарлау	ЖШС атқарушы органына сатудың болжамды бағасын көрсету арқылы өзінің қызығушылығы туралы хабарлау	Оның жарғылық капиталдағы үлесін азаматтық заңнама нормаларына сәйкес мұрагерлеріне беру

Бухгалтерлік есепте жауаркершілігі шектелген серіктестіктің жарғылық капиталын тіркеген кезде келесідей шоттар корреспонденциясы құрылады:

Дт 5110 Кт 5030

Құрылтайшылардың жарғылық капиталға салымдарына келесідей шоттар корреспонденциясы беріледі:

Дт 1010,1030,2410,1330 Кт 5110

Қорытындылай келе, салымдар жарғылық капиталға заттай нысанда немесе мүліктік құқық түрінде ақшалай нысанда барлық ЖШС құрылтайшыларының келісімі бойынша немесе қатысушылардың жалпы жиналысының шешімі бойынша бағаланады. Егер осындай салымның құны 20 000 АЕК-ке баламалы сомандан асып кетсе, оның бағалауын тәуелсіз бағалаушы-сарапшы растауы тиіс. ЖШС-нің салымы ретінде мүлікті пайдалану құқығы берілген жағдайда, осы салымның мөлшері құрылтай құжаттарында көрсетілген барлық мерзімге есептелген пайдалану төлемімен айқындалады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық Кодексі 1994 жылғы 24 желтоқсандағы №268-ХІІІ
2. Зейнуллина А. Ж. Ілгерілемелі қаржылық есеп: оқу құралы / А. Ж. Зейнуллина, А. А. Сарсенбаева, М. С. Искакова. - Алматы : ССК, 2018. - 164б

Касымова Н.А. – 3 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)

Ғылыми жетекшісі - э.ғ.м., аға оқытушы Темирбекова Л.А.

САЛЫҚТЫҚ ЕСЕПТІЛІК НЫСАНДАРЫН ЭЛЕКТРОНДЫ ТҮРДЕ ҰСЫНУ

Қазіргі уақытта кірістер басқармаларының қызмет барысында ең басты орын алып отырған мәселерінің бірі, ол сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларын алдын алу мақсатында салық әкімшілігін электронды түрде өткізу болып отыр. Яғни салық есептіліктерін заңды түрде, мекеме бухгалтері жұмысын оңайлату, қағаз қиыншылықтарын жою, есептіліктерді уақтысында тапсыру мақсаттарына жету қажеті үшін және электронды салық есептіліктерін тапсыру болып отыр. Салық есептіліктерін электронды түрде тапсыру кезінде салық төлеушілерге қолайлы мынадай жағдайлар:

- салық төлеушілерге есептілік формаларын сатып алмай-ақ, оны сол ақпараттық бағдарламада шығарып алуға болады;
- салық есептіліктерін өз орындарында, яғни кірістер барсқармасына келмей жатып уақтылы интернет желісі арқылы тапсыра алады.
- өз қызмет жасау орындарында, кірістер барсқармасына келмей өз бет есептерін интернет желісі арқылы көре алады;
- интернет желісі арқылы салық өтініштерін бере алады.